

“ทองยัดลาย
เครื่องประดับอันวิจิตรบรรจง
เอกลักษณ์หนึ่งเดียวในประเทศ”

เครื่องทองยัดลาย

นายพงษ์มิต อุปันท์

อายุ : 60 ปี

ที่อยู่ : 36/1 หมู่ 5 ซอย 4/10 ตำบลบ้านกาด
อำเภอแวง จังหวัดเชียงใหม่ 50360

โทร : 083-152-2875

ศิลปะเครื่องทองยัดลาย ประณีตศิลป์อันวิจิตรบรรจงผ่านเส้นโลหะทอง 99% สร้างความแตกต่างอันล้ำค่าให้แก่งานเครื่องประดับฝีมือของช่างไทย ที่ทำด้วยหัวใจซึ่งหล่อหลอม เอาความหลงใหลในเสน่ห์ของการทำ เครื่องเงินในอดีตสู่งานหัตถศิลป์ที่หาสิ่งใดมาประเมินค่าไม่ได้ ในนาม “ช่างแดง” หรือ “ครูพงษ์มิต อุปันท์” ที่เริ่มจากความชอบศิลปะการทำ เครื่องเงินโบราณ เรียนรู้ ฝึกฝนจากลุงสง่า ปาน ช่างผู้ชำนาญการทำ เครื่องเงินแบบเรียบง่ายในอดีต มาสู่งานทอง “ยัดลาย” ซึ่งเป็นคำที่ช่างแดง บัญญัติขึ้นมา หรืองานศิลปะในอียิปต์โบราณที่เรียกว่า Filigree ด้วยกรรมวิธีและเทคนิคในการสร้างชิ้นงาน อันละเอียดอ่อน

“Filigree” งานหัตถศิลป์นี้เคยได้รับการสืบทอดมาในประเทศไทยสมัย อดีตแต่ด้วยความยาก จึงทำให้การสานต่องานรูปแบบนี้ค่อย ๆ หายไป “ครูพงษ์มิต” และนายอังคาร อุปันท์ (ลูกชาย) ทายาทงานศิลปหัตถกรรม ปี 2557 ด้านเครื่องเงินยัดลาย ที่สร้างกลุ่มเป้าหมายเป็นคนรุ่นใหม่ ร่วมกันสร้างและอนุรักษ์งานนี้มาอย่างต่อเนื่องเคียงข้างไปกับพ่อ ด้วย เทคนิคการยัดลายที่มีกรรมวิธีการทำที่ซับซ้อนและมีลักษณะเด่นใน ชิ้นงานที่โปร่งทั้งด้านหน้าและด้านหลัง สามารถมองเห็นถึงความงดงาม ได้ 3 มิติ ต้องใช้ทักษะเชิงช่างที่ประณีตและพิถีพิถันทุกขั้นตอน ด้วยการ นำเส้นทองคำบริสุทธิ์ที่ผ่านกระบวนการหลอม ริด และดึงให้มีขนาดเล็กลง สองเส้นมาพันเป็นเกลียวจนแน่น ช่างแดงเรียกชิ้นตอนนี้ว่า “กึ่งเส้น” (ตีเกลียว) แล้วนำเส้นทองที่พันเกลียวมาขด กดตามฐานโครงรูปแบบ ที่เตรียมไว้ให้แน่น ขึ้นรูปตามแบบโครงรูปทรงที่จัดทำขึ้น ทาน้ำประสาน และเป่าไฟเพื่อประกอบชิ้นงานเข้าด้วยกัน งานยัดลายต้องใช้ความชำนาญ และฝีมือที่ละเอียดอ่อนในการยัดเส้นทองให้เกิดลวดลายตามรูปทรง ที่กำหนดไว้

ต่างหู ลายนกยูง

รูปแบบและลวดลายที่ครูพงษ์มิตรสร้างสรรค์ขึ้นล้วนได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ รอบตัว วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและประวัติศาสตร์ อาทิ ลายนกยูง ลายแมลงปอ ลายดอกกุหลาบหิน ลายดอกชบา ลายดอกทานตะวัน เป็นต้น ลายที่ได้รับความนิยมและสร้างชื่อเสียง ได้แก่ ชุดมะยมแบบโบราณ ตั้งแต่ สมัยรัชกาลที่ 4 ชุดตุ๊ก ที่มีแรงบันดาลใจจากประเพณีถวายตุ๊กของล้านนา ชุดนกยูง เริ่มสร้างเมื่อปี 2551 สัญลักษณ์ของผู้หญิงล้านนาที่สง่างาม สื่อถึง ความรัก ความสุข และชุดทานตะวัน ซึ่งเป็นชุดที่ได้รับความนิยมตั้งแต่ สมัยปี 2547 ซึ่งทุกผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นล้วนแต่งดงาม สร้างความ ประทับใจแก่ผู้พบเห็น

กว่าจะได้เครื่องทองยัดลายหนึ่งชิ้น ครูพงษ์มิตรต้องพิถีพิถันในการทำงาน มากกว่า 30 ขั้นตอน และผลงานแต่ละชิ้นงานที่ถูกรังสรรค์ขึ้น ล้วนเกิดจาก ความรัก ความผูกพัน และแรงบันดาลใจที่ไม่มีวันหมด ครูพงษ์มิตร ยังมุ่งมั่น ที่จะสร้างงานเครื่องทองยัดลายให้มีความโดดเด่นและพัฒนาลวดลายรูปแบบ อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งได้ส่งต่อองค์ความรู้นี้ให้กับบุคคลในครอบครัว ผู้สนใจทั่วไปที่เข้ามาเรียนรู้ศึกษาดูงาน โดยเน้นให้เรียนรู้คลุกคลีกับ เครื่องมือ ฝึกทำควบคู่กับการให้คำแนะนำจากครูพงษ์มิตรจนเกิดความชำนาญ รวมถึงการเน้นย้ำในการใส่ใจในงานที่อยู่ตรงหน้า สร้างสมาธิให้เกิดกับ ผู้เรียนเอง สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นกุศโลบาย ในการสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิด ความเข้าใจและสนใจที่ศึกษาเรียนรู้ เพื่อรักษาภูมิปัญญาของงานเครื่องทอง ยัดลายอันทรงคุณค่าให้อยู่คู่แผ่นดินไทยสืบไป

แหวน ลายดอกชบา

ต่างหู ลายแมลงปอ

“ งานทองยัดลายที่คิดขึ้นมา ต้องใช้เวลาในการคิด ต้องทำด้วยใจรัก อยากเก็บทองยัดลาย ไว้ในใจตลอดไป ”